

# ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมก้าวร้าวของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

## Causal Factors Affecting the Aggressive Behavior of Mattayomsuksa 3 students

ณัชชา ศรีมหาพรหม<sup>1</sup>, สมศักดิ์ จีวัฒนา<sup>2</sup>, กระพัน ศรีงาน<sup>3</sup>

Natcha Srimahaprom<sup>1</sup>, Somsak Jeewattana<sup>2</sup>, Krapan Sri-Ngan<sup>3</sup>

Received: 23 April 2022

Revised: 17 June 2022

Accepted: 28 June 2022

### บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีความมุ่งหมายเพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบการอบรมเลี้ยงดู อิทธิพลของกลุ่มเพื่อน การเลียนแบบสื่อ เจตคติต่อพฤติกรรมก้าวร้าว และความฉลาดทางอารมณ์ต่อพฤติกรรมก้าวร้าว เพื่อศึกษาปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมก้าวร้าว เพื่อวิเคราะห์เส้นทางปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมก้าวร้าวของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์ กลุ่มตัวอย่างคือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 680 คน ซึ่งได้มาโดยวิธีการสุ่มแบบหลายขั้นตอน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือแบบวัดชนิดมาตราส่วนประมาณค่า แบ่งเป็น 6 ตอน จำนวน 64 ข้อ การวิเคราะห์ข้อมูลใช้การวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน และการวิเคราะห์เส้นทางปัจจัย ผลการวิจัยพบว่า

1. ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมก้าวร้าวของนักเรียน คือ รูปแบบการอบรมเลี้ยงดู อิทธิพลของกลุ่มเพื่อน การเลียนแบบสื่อ และเจตคติต่อพฤติกรรมก้าวร้าว และปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ทางลบกับพฤติกรรมก้าวร้าว คือ ตัวแปรความฉลาดทางอารมณ์
2. โมเดลมีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยพิจารณาจากค่าดัชนีวัดระดับความกลมกลืนอยู่ในเกณฑ์ที่กำหนดทุกค่า คือ  $X^2 = 141.85$   $df = 123$   $P = 0.12$   $CFI = 0.99$   $TLI = 0.99$   $RMSEA = 0.02$   $SRMR = 0.03$   $X^2/df = 1.15$  และ  $R^2 = 0.61$
3. ปัจจัยที่มีอิทธิพลทางตรงต่อพฤติกรรมก้าวร้าวของนักเรียน คือ อิทธิพลของกลุ่มเพื่อน และความฉลาดทางอารมณ์ ปัจจัยที่มีอิทธิพลทางตรงและทางอ้อมต่อพฤติกรรมก้าวร้าวของนักเรียน คือ รูปแบบการอบรมเลี้ยงดู การเลียนแบบสื่อ และตัวแปรเจตคติต่อพฤติกรรมก้าวร้าว อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

**คำสำคัญ:** ปัจจัยที่มีอิทธิพล, พฤติกรรมก้าวร้าว, นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

<sup>1</sup> นิติปรัชญาโท, สาขาวิจัยและประเมินผลการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์  
E-mail: first.natcha14@gmail.com

<sup>2</sup> อาจารย์ประจำ, คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ E-mail: somsak.je@bru.ac.th

<sup>3</sup> อาจารย์ประจำ, คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ E-mail: krapan.bru2777@gmail.com

<sup>1</sup> Master student, Educational Research and Evaluation Buriram Rajabhat University. E-mail: first.natcha14@gmail.com

<sup>2</sup> Lecturer, Faculty of Science Buriram Rajabhat University E-mail: somsak.je@bru.ac.th

<sup>3</sup> Lecturer, Faculty of Education Buriram Rajabhat University E-mail: krapan.bru2777@gmail.com

## Abstract

The Objectives of this research were to find the correlation among the parenting style, influence of friends, behavior of imitators, attitude toward aggressive behavior, emotional quotient with aggressive behavior; to study the causal factors affecting the aggressive behavior and to analyze the path of the factors affecting the aggressive behavior of Mattayomsuksa 3 students under the Secondary Educational Service Area Office Buriram. The sample of this research was 680 Mattayomsuksa 3 students by using multi – stage random sampling. The research instrument was a five – rating – scale questionnaire, consisting of six parts containing 64 inquiries. general information. The data were analyzed by the analysis of correlation coefficient and the Path Analysis. The results of the research were as follows.

1. Factors that positively correlated with aggressive behavior were the parenting style, the influence of friends, the behavior of imitators, and the attitude toward the aggressive behavior and the factor that was negatively correlated with aggressive behavior was the emotional quotient.

2. Being developed, the causal factor model affecting the happiness perception in Mathematics, correlated with empirical data in which all statistics used passed all criteria with statistic shown as follows;  $X^2 = 141.85$ ,  $df = 123$ ,  $P = 0.12$ ,  $CFI = 0.99$ ,  $TLI = 0.99$ ,  $RMSEA = 0.02$ ,  $SRMR = 0.03$ ,  $X^2/df = 1.15$  and  $R^2 = 0.61$

3. The factors that directly affected the aggressive behavior included the influence of friends and the emotional quotient. The variables that both directly and indirectly affected the aggressive behavior included the parenting style, the behavior of imitators, and the attitude toward the aggressive behavior. They were statistically significant level at .01.

**Keywords:** Casual factor, aggressive behavior, Mattayomsuksa 3 students

## บทนำ

ปัจจุบันเด็กนักเรียนไทยมีการแสดงพฤติกรรมก้าวร้าวและใช้ความรุนแรงในการตัดสินปัญหามากขึ้น กรมสุขภาพจิตถึงได้ย้ำเตือนผู้ปกครองอย่าเฝ้าปัญหาลูกก้าวร้าว รังแก ทำร้ายผู้อื่น พุดจาหยาบคาย ซึ่งไม่ใช่ลักษณะของเด็กที่มีความกล้าตามปกติ แต่เป็นโรคทางพฤติกรรมที่ต้องรีบแก้ไข จากผลการสำรวจของกรมสุขภาพจิตในปี 2559 ในเด็กอายุ 13 - 17 ปี ที่มีประมาณ 4 ล้านกว่าคน พบเป็นโรคพฤติกรรมก้าวร้าวร้อยละ

3.8 มีประมาณ 1.5 แสนคน ส่วนใหญ่เป็นเพศส่วนหนึ่งมาจากพื้นฐานการของเลี้ยงดูยาก เป็นเด็กเจ้าอารมณ์ซึ่งมีประมาณร้อยละ 15 เปอร์เซนต์เกิดจากความผิดปกติของสารเคมีในสมอง เช่น เด็กที่เป็นโรคสมาธิสั้นหรือโรคออทิสติก โรคซึมเศร้า และสมองพิการ หรือมาจากสภาพสังคมสิ่งแวดล้อม ซึ่งพบว่าเด็กที่ดูหนัง เล่นเกมที่มีเนื้อหาต่อสู้นรุนแรงบ่อยๆ จะมีผลทำให้เด็กมีจิตใจอีกเหิมอยากเลียนแบบ แต่ปัจจัยที่เป็นสาเหตุสำคัญที่สุดคือครอบครัวและการเลี้ยงดู (ดวงมณี จงรักษ์,

2556, หน้า 143) และเป็นช่วงเปลี่ยนแปลงทางร่างกายและกระบวนการคิดต่างๆ เด็กนักเรียนจึงปรับตัวไม่ทันก่อให้เกิดปัญหาทางจิตใจ เช่น มีความวิตกกังวล คับข้องใจ ความขัดแย้ง ซึ่งเป็นสาเหตุของการแสดงพฤติกรรมก้าวร้าวได้นอกจากนี้ปัญหาพฤติกรรมก้าวร้าวในวัยเด็กอาจพัฒนาไปสู่ปัญหาพฤติกรรมอาชญากรรมในวัยผู้ใหญ่ ซึ่งพฤติกรรมก้าวร้าวก่อให้เกิดความเสียหายและเป็นอันตรายต่อบุคคลทำให้เกิดปัญหาสังคมตามมา เนื่องจากวัยรุ่นเป็นวัยที่กำลังอยู่ในช่วงหัวเลี้ยวหัวต่อ และเป็นระยะที่มีการพัฒนาในด้านต่างๆ เช่น ร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา การแสดงออกของพฤติกรรมก้าวร้าวที่ชัดเจนจะเห็นได้เมื่อเด็กเข้าสู่วัยรุ่นตอนต้นและวัยรุ่นตอนปลาย หลังจากนั้นจะถูกฝังเก็บไว้ในสันดานส่วนลึก ซึ่งอาจถูกควบคุมได้และควบคุมไม่ได้ขึ้นอยู่กับประสบการณ์และการเรียนรู้ การแสดงออกจะเป็นไปตามลำดับความรุนแรงน้อยจนถึงเป็นอันตรายระดับรุนแรงมาก (กุลยา ตันติผลาชีวะ, 2551, หน้า 43-44) พฤติกรรมก้าวร้าว เกิดจากสาเหตุใหญ่ 2 ประการ คือ เกิดจากตัวบุคคล ที่แสดงการกระทำผิดเพื่อตอบสนองหรือปลดปล่อยความโกรธ สิ่งที่ไม่ดี โดยแสดงออกทางด้านร่างกาย วาจา สาเหตุที่สองเกิดจากสิ่งแวดล้อม เกิดจากการลอกเลียนแบบ การเรียนรู้พฤติกรรมต่างๆ จากสิ่งแวดล้อม (ปาริชาติ นิยมพงษ์, 2557, หน้า 22 )

ความก้าวร้าว เป็นความรู้สึกที่ต้องการใช้ความรุนแรงภายในตนเองต่อผู้อื่น ซึ่งอาจจะแสดงออกมาภายนอกหรือเป็นเพียงความรู้สึก ความคิด หรือทำทางคำพูด ความรุนแรงส่งผลกระทบต่อตนเองและผู้อื่นหลายด้าน ผลกระทบระยะสั้น คือ ขาดความพร้อมในการเรียนหนังสือ การเรียนตกต่ำ เสี่ยงต่อการหยุดเรียนกลางคัน ได้รับการปฏิเสธจากเพื่อน ผลกระทบระยะยาว กระทำผิดกฎหมาย ก่อคดี

มีปัญหาเรื่องความประพฤติ ถูกพักเรียนหรือไล่ออกจากการเรียน เกิดภาวะซึมเศร้ารุนแรง ทำให้เสียโอกาสทางการศึกษา กระทั่งต่อความไม่มั่นคงทางชีวิตและทรัพย์สินของสังคมโดยรวม (กระทรวงสาธารณสุข, 2556, หน้า 10 - 11)

จากผลกระทบที่เกิดขึ้นจากพฤติกรรมก้าวร้าวและการใช้ความรุนแรงของนักเรียนผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาว่า มีปัจจัยใดบ้างที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมก้าวร้าวของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์ โดยศึกษาจากรูปแบบการอบรมเลี้ยงดู อิทธิพลกลุ่มของเพื่อน การเลียนแบบสื่อ ความฉลาดทางอารมณ์ และเจตคติต่อความก้าวร้าว เพื่อนำผลของการวิจัยไปใช้ในการทำนายพฤติกรรมก้าวร้าว การป้องกันและการลดพฤติกรรมก้าวร้าวของนักเรียนและเพื่อส่งเสริมให้นักเรียนเป็นผู้ใหญ่ที่ดีในอนาคตและดำเนินชีวิตในสังคมอย่างมีความสุข

## วัตถุประสงค์

1. ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบการอบรมเลี้ยงดู อิทธิพลของกลุ่มเพื่อน การเลียนแบบสื่อ เจตคติต่อพฤติกรรมก้าวร้าว ความฉลาดทางอารมณ์ ต่อพฤติกรรมก้าวร้าว
2. เพื่อศึกษาปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมก้าวร้าวของชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์
3. เพื่อวิเคราะห์เส้นทางปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมก้าวร้าวของชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์

## วิธีการศึกษา

### 1. ประชากรและตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

มัธยมศึกษาบุรีรัมย์ ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2562 จำนวน 10,242 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2562 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์ จำนวน 680 คน โดยวิธีการสุ่มแบบหลายขั้นตอน ดังนี้ แบ่งโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์ตามขนาดของโรงเรียนที่ได้มาจากฐานข้อมูลของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ทำการสุ่มแบบแบ่งชั้นมาร้อยละ 20 ได้โรงเรียนจำนวน 14 โรงเรียนโดยแบ่งตามขนาดโรงเรียน โรงเรียนขนาดเล็กจำนวน 6 โรงเรียน โรงเรียนขนาดกลาง จำนวน 5 โรงเรียน โรงเรียนขนาดใหญ่จำนวน 1 โรงเรียน และขนาดใหญ่พิเศษ จำนวน 2 โรงเรียน โดยโรงเรียนขนาดเล็กและขนาดกลางสุ่มโรงเรียนละ 1 ห้อง โรงเรียนขนาดใหญ่โรงเรียนละ 2 ห้อง และโรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษโรงเรียนละ 3 ห้อง

ก่อนที่จะดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยพิทักษ์สิทธิของกลุ่มตัวอย่างโดยอธิบายวัตถุประสงค์การของทำวิจัยอย่างละเอียด ผู้มีคุณสมบัติตามหลักเกณฑ์ของกลุ่มตัวอย่าง มีสิทธิที่จะตอบรับหรือปฏิเสธการให้ข้อมูล ไม่มีการบังคับ และแบบสอบถามที่ใช้ในการวิจัยไม่มีผลทางด้านลบต่อกลุ่มตัวอย่าง ข้อมูลที่ได้รับจากผู้วิจัยใช้ความระมัดระวังในการวิเคราะห์ และเก็บรักษาข้อมูลเป็นความลับ เพื่อเป็นประโยชน์ต่อกลุ่มตัวอย่างและงานวิจัย ข้อมูลจะถูกทำลายเมื่อการวิจัยเสร็จสิ้น การรายงานผลการวิจัยจะกระทำในภาพรวม ดำเนินการด้วยความระมัดระวังตามระเบียบวิธีวิจัย ไม่มีการอ้างอิงชื่อผู้ให้ข้อมูล หรือข้อมูลใดๆ ลงในเอกสารต่าง ๆ

## 2. ตัวแปรที่ศึกษา

ตัวแปรที่ผู้วิจัยศึกษาแบ่งเป็นตัวแปรที่

เป็นเหตุ จำนวน 5 ตัวแปร ได้แก่ รูปแบบการอบรมเลี้ยงดู อิทธิพลของกลุ่มเพื่อน การเลียนแบบสื่อ เจตคติต่อพฤติกรรมก้าวร้าว และความฉลาดทางอารมณ์ และตัวแปรผล คือ พฤติกรรมก้าวร้าวของนักเรียน

## 3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบวัดปัจจัยแต่ละด้านซึ่งมีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ จำนวน 1 ฉบับ โดยแบ่งเป็น 6 ตอน คือ

ตอนที่ 1 วัดปัจจัยด้านรูปแบบการอบรมเลี้ยงดู

ตอนที่ 2 วัดปัจจัยด้านอิทธิพลของกลุ่มเพื่อน

ตอนที่ 3 วัดปัจจัยด้านการเลียนแบบสื่อ

ตอนที่ 4 วัดปัจจัยด้านเจตคติต่อพฤติกรรม

ตอนที่ 5 วัดปัจจัยด้านความฉลาดทางอารมณ์

ตอนที่ 6 วัดปัจจัยด้านพฤติกรรมก้าวร้าว

## 4. การสร้างเครื่องมือ

ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือ มีดังนี้

1. ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมก้าวร้าวเพื่อกำหนดนิยามและโครงสร้างของตัวแปรที่ต้องการวัด

2. สร้างแบบวัดตามคุณลักษณะต่างๆ โดยสร้างเป็นมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ

3. นำแบบสอบถามที่สร้างเสร็จแล้วเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาและผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่าน เพื่อตรวจสอบคุณภาพเบื้องต้นและให้

ข้อเสนอแนะว่าข้อคำถามแต่ละข้อสร้างได้สอดคล้องกับเนื้อหา จุดประสงค์ของแบบสอบถาม

4. นำผลการประเมินมาคำนวณหาค่าเฉลี่ยรายข้อเพื่อดูดัชนีความสอดคล้อง (IOC) และทำการคัดเลือกข้อคำถามที่มีค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 0.50 ขึ้นไป ข้อคำถามทั้งหมด 64 ข้อคำถามที่มีค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 0.80 - 1 และทำการปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ และจัดพิมพ์เป็นแบบสอบถามฉบับใหม่

5. ปรับปรุงแบบวัดตามข้อเสนอแนะอื่นๆ ของผู้เชี่ยวชาญ จากนั้นนำแบบวัดที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทดลองใช้ (Tryout) กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในสำนักงานเขตพื้นที่บริการศึกษามัธยมศึกษาปรีธรรมย์ที่ไม่ใช่ตัวอย่าง

6. นำผลที่ได้มาวิเคราะห์หาค่าอำนาจจำแนกรายข้อ โดยใช้สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างคะแนนรายข้อกับคะแนนรวม พบว่ามีค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ 0.33 - 0.88 และหาความเชื่อมั่น โดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาตามวิธีของ

คอนนัค และค่าความเชื่อมั่นของข้อคำถามตั้งแต่ 0.83 - 0.96

7. นำแบบวัดที่มีคุณภาพแล้วไปจัดพิมพ์เป็นแบบวัดเป็นฉบับที่สมบูรณ์ เพื่อนำไปใช้ในการรวบรวมข้อมูลในการวิจัยต่อไป

## ผลการศึกษา

จากการวิเคราะห์ข้อมูล สามารถสรุปผลได้ดังนี้

ตอนที่ 1 การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบการอบรมเลี้ยงดู อิทธิพลของกลุ่มเพื่อน การเลียนแบบสื่อ เจตคติต่อพฤติกรรมก้าวร้าว ความฉลาดทางอารมณ์ ต่อพฤติกรรมก้าวร้าว พบว่า ตัวแปรที่มีความสัมพันธ์เชิงบวก ได้แก่ รูปแบบการอบรมเลี้ยงดู อิทธิพลของกลุ่มเพื่อน การเลียนแบบสื่อ เจตคติต่อพฤติกรรมก้าวร้าว และตัวแปรที่มีความสัมพันธ์เชิงลบ ได้แก่ ความฉลาดทางอารมณ์ ดังตาราง 1

**ตาราง 1** การวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมก้าวร้าวของนักเรียนและพฤติกรรมก้าวร้าวของนักเรียน

| ตัวแปร | PAR    | FRI    | MED    | ATT    | EMO     | BEH |
|--------|--------|--------|--------|--------|---------|-----|
| PAR    | 1      |        |        |        |         |     |
| FRI    | 0.60** | 1      |        |        |         |     |
| MED    | 0.69** | 0.71** | 1      |        |         |     |
| ATT    | 0.55** | 0.67** | 0.82** | 1      |         |     |
| EMO    | -0.02  | -0.01  | -0.01  | -0.01  | 1       |     |
| BEH    | 0.68** | 0.83** | 0.76** | 0.72** | -0.11** | 1   |

\*\* หมายถึง  $p < 0.01$

จากตาราง 1 พบว่า ผลการวิเคราะห์สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ พบว่า รูปแบบการอบรมเลี้ยงดู (PAR) อิทธิพลของกลุ่มเพื่อน (FRI) การ

เลียนแบบสื่อ (PAR) และเจตคติต่อพฤติกรรมก้าวร้าว (ATT) กับพฤติกรรมก้าวร้าว (BEH) มีความสัมพันธ์กันทางบวก อย่างมีนัยสำคัญทาง

สถิติที่ระดับ .01 ส่วนความฉลาดทางอารมณ์ (EMO) มีความสัมพันธ์ทางลบกับพฤติกรรมก้าวร้าว (BEH) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ตอนที่ 2 การวิเคราะห์เส้นทางปัจจัย

เชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมก้าวร้าวของนักเรียน

ผลการวิเคราะห์เพื่อตรวจสอบความตรงของโมเดลปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมก้าวร้าวรายละเอียดแสดงดัง ตาราง 2

**ตาราง 2** ค่าอิทธิพลของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมก้าวร้าว

| ตัวแปรเหตุ            | ตัวแปรผล |    |        |        |    |        |       |    |       |         |        |         |
|-----------------------|----------|----|--------|--------|----|--------|-------|----|-------|---------|--------|---------|
|                       | ATT      |    |        | FRI    |    |        | EMO   |    |       | BEH     |        |         |
|                       | DE       | IE | TE     | DE     | IE | TE     | DE    | IE | TE    | DE      | IE     | TE      |
| PAR                   | 0.02     | -  | 0.02   | 0.21** | -  | 0.21** | -0.02 | -  | -0.02 | 0.22**  | 0.10** | 0.32**  |
| FRI                   | -        | -  | -      | -      | -  | -      | -     | -  | -     | 0.47**  | -      | 0.47**  |
| MED                   | 0.58**   | -  | 0.58** | 0.36** | -  | 0.36** | -     | -  | -     | -0.04   | 0.59** | 0.55**  |
| ATT                   | -        | -  | -      | 0.27** | -  | 0.27** | -     | -  | -     | 0.38**  | 0.13** | 0.51**  |
| EMO                   | -        | -  | -      | -      | -  | -      | -     | -  | -     | -0.17** | -      | -0.17** |
| R <sup>2</sup> = 0.61 |          |    |        |        |    |        |       |    |       |         |        |         |

\*\* หมายถึง  $p < 0.01$

จากตาราง 2 ตัวแปรที่มีอิทธิพลทางตรงต่อพฤติกรรมก้าวร้าว ได้แก่ ตัวแปรอิทธิพลของกลุ่มเพื่อน (FRI) มีขนาดอิทธิพล เท่ากับ 0.47 และตัวแปรความฉลาดทางอารมณ์ (EMO) มีขนาดอิทธิพล เท่ากับ -0.17 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ตัวแปรที่มีอิทธิพลทางตรงและทางอ้อมต่อพฤติกรรมก้าวร้าว ได้แก่ ตัวแปรรูปแบบการอบรมเลี้ยงดูที่ส่งผลต่อพฤติกรรมก้าวร้าว (PAR) มีขนาดอิทธิพลรวม เท่ากับ 0.32 ตัวแปรการเลียนแบบสื่อ (MED) มีขนาดอิทธิพลรวม เท่ากับ 0.55 และตัวแปรเจตคติต่อพฤติกรรมก้าวร้าว (ATT) มีขนาดอิทธิพลรวม เท่ากับ 0.51 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

## อภิปรายผล

ตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมก้าวร้าวของนักเรียน ได้แก่ ตัวแปรรูปแบบการอบรมเลี้ยงดู ตัวแปรอิทธิพลของกลุ่มเพื่อน ตัวแปรการเลียนแบบสื่อ ตัวแปรเจตคติต่อพฤติกรรมก้าวร้าว และตัวแปรความฉลาดทางอารมณ์

รูปแบบการอบรมเลี้ยงดูเป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมก้าวร้าวของนักเรียน โดยมีอิทธิพลทั้งทางตรงและทางอ้อมต่อพฤติกรรมก้าวร้าวของนักเรียน และส่งผลทางบวก แสดงว่านักเรียนที่ได้รับความรักความอบอุ่นจะเกิดความสุขและมีความสุข นักเรียนจะแสดงพฤติกรรมก้าวร้าวในระดับต่ำ แต่ถ้าเด็กต้องอยู่ห่างจากผู้เลี้ยงดูจะทำให้เกิดความวิตกกังวลและว้าวุ่น

เด็กจะแก้ความรู้สึกนี้โดยการแสดงพฤติกรรมก้าวร้าวในระดับที่สูง เพราะการอบรมเลี้ยงดู คือ การที่บิดามารดาปฏิบัติต่อเด็กทั้งทางวาจา และการกระทำโดยการให้ความรัก ดูแลเอาใจใส่ ช่วยเหลือคุ้มครองเพื่อสนองความต้องการทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจของเด็ก ตลอดจนให้การอบรมกล่อมเกลากิจกรรมต่างๆ ดังที่ ลัดดา เหมาะสุวรรณ (2547, หน้า 13) กล่าวว่า การอบรมเลี้ยงดูคือการตอบสนองความต้องการของเด็กทุกด้านตามวัย ทั้งทางร่างกาย อารมณ์ จิตใจสติปัญญา และสังคม ตลอดจนการอบรมสั่งสอนปลูกค่านิยม จริยธรรม และพฤติกรรมที่เป็นที่ยอมรับของสังคม ซึ่งสอดคล้องกับประภัสสร ชโลธร (2550) ได้ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมรุนแรงของเด็กนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 พบว่า ครอบครัวของเด็กนักเรียนถ้าครอบครัวของเด็กนักเรียนมีการกระทำรุนแรงในครอบครัวมาก ก็จะทำให้เด็กนักเรียนมีพฤติกรรมก้าวร้าวรุนแรงมากขึ้นด้วย

อิทธิพลของกลุ่มเพื่อนเป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมก้าวร้าวของนักเรียนโดยมีอิทธิพลทางตรงต่อพฤติกรรมก้าวร้าวของนักเรียน และส่งผลทางบวก แสดงว่าหากนักเรียนที่ได้รับอิทธิพลของกลุ่มเพื่อนที่มีพฤติกรรมก้าวร้าวในระดับสูงนักเรียนก็จะยิ่งแสดงพฤติกรรมก้าวร้าวสูง ในทางตรงกันข้ามหากนักเรียนได้รับอิทธิพลของกลุ่มเพื่อนที่มีพฤติกรรมก้าวร่วมน้อยระดับความก้าวร้าวของนักเรียนก็จะลดลง ทั้งนี้เนื่องมาจาก อิทธิพลของกลุ่มเพื่อน คือ การเลียนแบบและการคล้อยตามกลุ่มหรือการทำตามกลุ่มเพื่อน เป็นการแสดงพฤติกรรมตามแบบของเพื่อน แม้จะเป็นพฤติกรรมที่ไม่ดีก็ตาม รวมทั้งการยุยงส่งเสริมจากเพื่อนๆ หรือความคาดหวังผลที่เกิดขึ้น เมื่อนักเรียนแสดงพฤติกรรมก้าวร้าว

ตามความต้องการของกลุ่มเพื่อนเพื่อให้เพื่อนยอมรับตนเองเข้ากลุ่มด้วย ดังที่ แบนดูรา (Bandura, 1977, หน้า 46-48) ได้กล่าวว่ากลุ่มเพื่อนเป็นตัวแบบที่มีอิทธิพลต่อวัยรุ่นเป็นอย่างมาก เนื่องจากวัยรุ่นเป็นวัยที่ให้ความสำคัญกับกลุ่มเพื่อนในฐานะแหล่งข่าวสาร ที่ปรึกษา ที่พึ่งพา ส่งเสริมและเป็นแบบอย่างของพฤติกรรมต่างๆ นอกจากนั้นวัยรุ่นยังมีความต้องการเป็นที่ยอมรับและยกย่องจากกลุ่มเพื่อน ซึ่งออกมาในรูปของการเลียนแบบพฤติกรรมต่างๆ ของกลุ่มหรือยอมรับกระทำพฤติกรรมนั้นๆ ไม่ว่าจะดีหรือชั่วขอให้เป็นที่ยอมรับของกลุ่มเพื่อนก็เพียงพอ ซึ่งสอดคล้องกับ รพีพร เพชรรัตน์ (2550, หน้า 156) ได้ศึกษาพฤติกรรมการใช้ความรุนแรงต่อผู้อื่นในเขตอำเภอเมือง จังหวัดสงขลา พบว่าวัยรุ่นที่มีกลุ่มเพื่อนสนิทที่มีพฤติกรรมก้าวร้าวใช้ความรุนแรงต่อผู้อื่น จะมีพฤติกรรมก้าวร้าวใช้ความรุนแรงต่อผู้อื่น มากกว่าวัยรุ่นที่มีกลุ่มเพื่อนที่ไม่มีพฤติกรรมก้าวร้าวรุนแรง

การเลียนแบบสื่อเป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมก้าวร้าวของนักเรียน โดยส่งอิทธิพลทั้งทางตรงและทางอ้อมต่อพฤติกรรมก้าวร้าว และส่งผลทางบวก แสดงว่า นักเรียนที่มีพฤติกรรมเลียนแบบสื่อที่มีพฤติกรรมก้าวร้าวสูงก็ส่งผลให้นักเรียนแสดงพฤติกรรมก้าวร้าวในระดับที่สูงเช่นเดียวกัน ตรงกันข้ามนักเรียนที่มีพฤติกรรมเลียนแบบสื่อที่มีพฤติกรรมก้าวร่วมน้อยนักเรียนก็จะแสดงพฤติกรรมก้าวร้าวในระดับต่ำด้วยเช่นกัน เพราะการเลียนแบบสื่อ คือการลอกแบบหรือเอาอย่างพฤติกรรมก้าวร้าวทางกายหรือทางวาจา จากการอ่าน การชม และการฟังเรื่องราวหรือเนื้อหาผ่านทางสื่อต่างๆ ดังที่ แบนดูรา Bandura (1977, หน้า 52-54) กล่าวว่า อิทธิพลสำคัญในการเรียนรู้ทางสังคมที่สำคัญประการหนึ่ง

คือ สิ่งที่น่าเสนอผ่านทางสื่อซึ่งมีอยู่มากมายหลายชนิด ทำให้มนุษย์ได้รับความนึกคิด และรูปแบบการกระทำใหม่ๆ อยู่เสมอ เห็นได้ว่าสื่อมวลชนมีบทบาทสำคัญต่อการสร้างพฤติกรรม และทัศนคติหรือความคิดของมนุษย์ในสังคม โดยสื่อทำหน้าที่ในการนำเสนอเรื่องราวที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมต่างๆ โดยเฉพาะพฤติกรรมก้าวร้าวรุนแรงซึ่งได้กลายมาเป็นแบบอย่างให้เกิดการเลียนแบบในลักษณะของ Irritation หรือ การเลียนแบบระดับผิวเผิน และ Identification หรือ การเลียนแบบระดับละเอียด ซึ่งสอดคล้องกับ ศิริวรรณ ปูนคอน (2547, หน้า 90-92) ได้ศึกษา ปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมก้าวร้าวของนักเรียนชายระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาประจำจังหวัดบุรีรัมย์ ผลการวิจัยพบว่า การเลียนแบบเพื่อน การเลียนแบบสื่อ พฤติกรรมก้าวร้าวของบิดาตามการรับรู้ของนักเรียนชาย และประวัติการถูกลงโทษของนักเรียนชาย ส่งผลต่อพฤติกรรมก้าวร้าวของนักเรียนชาย

เจตคติต่อพฤติกรรมก้าวร้าวเป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมก้าวร้าวของนักเรียน โดยส่งอิทธิพลทั้งทางตรงและทางอ้อมต่อพฤติกรรมก้าวร้าว แสดงว่านักเรียนที่มีเจตคติต่อพฤติกรรมก้าวร้าวระดับสูง นักเรียนก็จะมีพฤติกรรมก้าวร้าวในระดับสูง ตรงกันข้ามนักเรียนที่มีเจตคติต่อพฤติกรรมก้าวร้าวในระดับต่ำ นักเรียนจะมีพฤติกรรมก้าวร้าวในระดับต่ำเช่นเดียวกัน เพราะเจตคติต่อพฤติกรรมก้าวร้าว คือสภาวะของจิตหรือความรู้สึกที่มีต่อบางสิ่งบางอย่างของบุคคลกับแนวโน้มของพฤติกรรมที่มีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง มีการรับรู้และวินิจฉัยข้อมูลต่างๆ ที่ได้รับแสดงออกมาในแนวคิดที่ว่าอะไรถูก อะไรผิด มีลักษณะทางอารมณ์ของบุคคลที่สอดคล้องกับความคิดนั้น เช่น บุคคลมีความคิดในทางที่ไม่ดี

ต่อสิ่งใดก็就会有ความรู้สึกที่ไม่ดีต่อสิ่งนั้นด้วย มีแสดงออกมาในรูปของความพร้อมที่จะกระทำซึ่งเป็นผลมาจากความคิดและความรู้สึก ซึ่งออกมาในรูปของการยอมรับหรือปฏิเสธ การปฏิบัติหรือไม่ปฏิบัติ สอดคล้องกับ อนาสตาซี (Anastasi, 1968, หน้า 470-480) กล่าวว่า เจตคติ เป็นความโน้มเอียงทางจิตใจที่มีต่อประสบการณ์ที่ได้รับ อาจจะมีมากหรือน้อยในทางพึงพอใจ เห็นด้วยหรือชอบ ซึ่งเรียกได้ว่าเห็นไปในทางบวก ถ้าไม่พึงพอใจ ไม่เห็นด้วย หรือไม่ชอบ ก็เรียกว่า เป็นเจตคติทางลบ ถ้ารู้สึกเฉยๆ ไม่ชอบ ไม่เกลียด ก็เรียกว่า เป็นเจตคติในทางกลางๆ ซึ่งสอดคล้องกับ ทิพย์สุดา เมฆประยูร (2560, หน้า 136-145) ได้ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมก้าวร้าวของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 40 พบว่าเจตคติต่อพฤติกรรมก้าวร้าว เป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมก้าวร้าว

ความฉลาดทางอารมณ์เป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมก้าวร้าวของนักเรียน โดยส่งอิทธิพลทางตรง และส่งผลทางลบ แสดงว่า นักเรียนที่มีความฉลาดทางอารมณ์ระดับสูงจะส่งผลให้นักเรียนแสดงพฤติกรรมก้าวร้าวในระดับต่ำ ตรงกันข้ามนักเรียนที่มีความฉลาดทางอารมณ์ในระดับต่ำก็จะแสดงพฤติกรรมก้าวร้าวในระดับสูง เพราะความฉลาดทางอารมณ์ คือ ความสามารถทางอารมณ์ที่จะช่วยให้การดำเนินชีวิตเป็นไปอย่างสร้างสรรค์และมีความสุข มีการควบคุมอารมณ์และรู้จักความต้องการของตนเอง เห็นใจผู้อื่นและมีความรับผิดชอบต่อส่วนรวม สามารถตัดสินใจ แก้ปัญหาและแสดงออกได้อย่างมีประสิทธิภาพ ตลอดจนมีสัมพันธภาพที่ดีกับผู้อื่น สามารถดำเนินชีวิตอย่างเป็นสุข มีความภูมิใจในตนเอง พอใจในชีวิต และมีความสุขสงบทางใจดังที่ กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข (2563,

หน้า 4)

ได้กล่าวว่า “ความฉลาดทางอารมณ์ หมายถึงความสามารถของบุคคลในการควบคุมอารมณ์ มีจิตใจที่มั่นคง การมองโลกในแง่ดี รู้จักเห็นอกเห็นใจผู้อื่น รู้จักเอาใจเขามาใส่ใจเรา มีความมุ่งมั่นแน่วแน่ มีเหตุผล มีสติ สามารถควบคุมตนเอง มีความสามารถในการรับรู้ถึงความต้องการของคนอื่นและรู้จักมารยาททางสังคมซึ่งสอดคล้องกับจรรยาบรรณ กำแพงพันธ์ (2551, หน้า 120-123) ได้ศึกษา การทำหน้าที่ของครอบครัว ความฉลาดทางอารมณ์ และทัศนคติต่อการกระทำผิดของวัยรุ่นชายในศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชน เขต 2 จังหวัดราชบุรี พบว่า ความฉลาดทางอารมณ์มีความสัมพันธ์ทางลบกับทัศนคติการกระทำผิดของวัยรุ่นชาย

## ข้อเสนอแนะ

### 1. ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

ผลการวิจัยครั้งนี้สามารถใช้เป็นแนวทางให้ผู้บริหาร ครู และผู้ปกครองได้ทราบข้อมูลเพื่อนำไปประกอบการวางแผนและพัฒนา ส่งเสริมนักเรียน โดยนำไปปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมก้าวร้าวไปวางแผนพัฒนาหรือหาวิธีการในการส่งเสริมให้นักเรียนมีพฤติกรรมก้าวร้าวลดลง ดังนี้

1.1 รูปแบบการอบรมเลี้ยงดูเป็นพฤติกรรมที่ส่งผลทางตรงและทางอ้อมต่อพฤติกรรมก้าวร้าวของนักเรียน บิดามารดาหรือผู้ปกครองควรให้ความรัก ความเข้าใจในตัว of นักเรียน เปิดโอกาสให้นักเรียนได้กล้าคิด กล้าแสดงออก รับฟังนักเรียนด้วยเหตุผล และคอยช่วยเหลือ

1.2 อิทธิพลของกลุ่มเพื่อนมีอิทธิพลทางตรงต่อพฤติกรรมก้าวร้าวของนักเรียน ดังนั้นสถาบันการศึกษาจึงควรจัดทำโครงการให้นักเรียน

ได้ใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ โดยการทำกิจกรรมที่สร้างสรรค์ มีการเสริมแรงด้วยการชื่นชม ยินดี คอยให้กำลังใจ ให้คำปรึกษา และเป็นพี่เลี้ยงสำหรับกลุ่มนักเรียนที่มีพฤติกรรมก้าวร้าว

1.3 การเลียนแบบสื่อเป็นปัจจัยที่ส่งผลทั้งทางตรงและทางอ้อมต่อพฤติกรรมก้าวร้าวของนักเรียน สถาบันครอบครัวและสถาบันการศึกษาต้องมีความใกล้ชิดกับตัวนักเรียน คอยให้คำแนะนำ ชี้ให้เห็นถึงความสำคัญในการเลือกบริโภคสื่อ หากนักเรียนได้รับคำแนะนำที่ดี มีการใส่ใจในการรับสื่อ ก็ย่อมส่งผลให้นักเรียนแสดงพฤติกรรมก้าวร้าวที่ลดลง

1.4 เจตคติต่อพฤติกรรมก้าวร้าวเป็นปัจจัยที่ส่งผลทั้งทางตรงและทางอ้อมต่อพฤติกรรมก้าวร้าวของนักเรียน เนื่องจากเจตคติดีมีลักษณะเป็นนามธรรม จึงต้องอาศัยการสังเกตจากพฤติกรรมนักเรียนการส่งเสริมเจตคติจึงต้องอาศัยข้อมูลความรู้ ความคิด และความรู้สึกที่ถูกต้อง เหมาะสม และสมดุล ก็จะส่งผลให้มีเจตคติต่อพฤติกรรมก้าวร้าวในทางที่ดีขึ้น

1.5 ความฉลาดทางอารมณ์ เป็นปัจจัยที่ส่งอิทธิพลทางตรง ความฉลาดทางอารมณ์เป็นสิ่งที่ต้องได้รับการพัฒนาและปลูกฝังมาอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะครอบครัวและผู้ใกล้ชิด ควรสอนให้นักเรียนได้มีโอกาสแสดงความรู้สึกและหาวิธีจัดการกับความรู้สึกของตนเอง ให้นักเรียนได้เข้าใจและเห็นใจผู้อื่น เมื่อนักเรียนมีความฉลาดทางอารมณ์ที่สูงก็ย่อมส่งผลให้มีการแสดงพฤติกรรมก้าวร้าวในระดับต่ำ

## 2. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาตัวแปรเชิงสาเหตุกับพฤติกรรมก้าวร้าวในระดับอื่นๆ หรือสังกัดอื่นๆ เพื่อเปรียบเทียบพฤติกรรมก้าวร้าวของนักเรียน

## กิตติกรรมประกาศ

ผู้วิจัยขอขอบคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์  
ดร.สมศักดิ์ จีวีณา ที่ปรึกษาหลัก และ ผู้ช่วย  
ศาสตราจารย์ ดร.กระพัน ศรีงาม ที่ปรึกษาร่วม ที่

ได้กรุณาแนะนำ ให้คำปรึกษา และเอาใจใส่ แก้ไข  
ข้อบกพร่องด้วยดี ทำให้วิทยานิพนธ์นี้มีความ  
สมบูรณ์ถูกต้อง ขอขอบพระคุณอย่างสูง

## เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงสาธารณสุข. (2563). *คู่มือความฉลาดทางอารมณ์*. ศูนย์สารนิเทศและประชาสัมพันธ์ กรม  
สุขภาพจิต.
- กระทรวงสาธารณสุข. (2556). *แนวทางการช่วยเหลือวัยรุ่นที่มีพฤติกรรมรุนแรง*. บริษัท ดีนาคู มีเดีย  
พลัส จำกัด
- กุลยา ตันติผลาชีวะ. (2551). *ทำไมเด็กก้าวร้าวรุนแรง*. เรือนปัญญา.
- จุไรรัตน์ กำแพงพันธ์. (2551). *การทำหน้าที่ของครอบครัว ความฉลาดทางอารมณ์และทัศนคติต่อการ  
กระทำผิดของวัยรุ่นชายในศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชน เขต 2 จังหวัดราชบุรี  
[วิทยานิพนธ์. วท.ม., สาขาวิชาจิตวิทยาชุมชน]. มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.*
- ดวงมณี จงรักษ์. (2556). *ทฤษฎีการให้การปรึกษาและจิตบำบัดเบื้องต้น* (พิมพ์ครั้งที่ 6). สมาคม  
ส่งเสริมเทคโนโลยี (ไทย- ญี่ปุ่น).
- ทิพย์สุดา เมฆประยูร. (2560). *ปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมก้าวร้าวของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 สังกัด  
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 40. การประชุมวิชาการระดับชาติ มหาวิทยาลัย  
ราชภัฏเพชรบูรณ์. มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์.*
- ประภัสสร ชโลธร. (2550). *ปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการกระทำรุนแรงของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 ใน  
เขตอำเภอเมือง จังหวัดสุรินทร์[วิทยานิพนธ์. ศศ.ม., สาขาวิชาจิตวิทยาชุมชน]. มหาวิทยาลัย  
ศิลปากร.*
- ปาริชาติ นิยมพงษ์. (2557). *ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมก้าวร้าวของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4  
จังหวัดบึงกาฬ[วิทยานิพนธ์ ค.ม., วิจัยและประเมินผลการศึกษา]. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.*
- รพีพร เพชรรัตน์. (2550). *พฤติกรรมการใช้ความรุนแรงต่อผู้อื่นของวัยรุ่น ในเขตอำเภอเมือง จังหวัด  
สงขลา [วิทยานิพนธ์. ศศ.ม., สาขาวิชาจิตวิทยาชุมชน]. มหาวิทยาลัยศิลปากร.*
- ลัดดา เหมาะสุวรรณ. (2547). *โครงการวิจัยพัฒนาแบบองค์รวมของเด็กไทย เล่ม 1. ลิขสิทธิ์การพิมพ์.*
- ลัดดา เหมาะสุวรรณ. (2547). *โครงการวิจัยพัฒนาการแบบองค์รวมของเด็กไทย: ปัจจัยคัดสรรด้าน  
ครอบครัวและการอบรมเลี้ยงดู. เล่ม 1. เด็กไทยวันนี้เป็นอยู่อย่างไร. หาดใหญ่: ลิขสิทธิ์  
การพิมพ์.*
- ศิริวรรณ ปุ่นคอน. (2547). *ปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมก้าวร้าวของนักเรียนชายระดับมัธยมศึกษาตอน  
ต้นในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประจวบคีรีขันธ์[วิทยานิพนธ์. ศศ.ม., สาขา  
วิชาจิตวิทยาชุมชน]. มหาวิทยาลัยศิลปากร.*

Anastasi, A. (1968). *Psychological testing*. Macmillan.

Bandura, A. (1977). *Social learning theory*. Prentice-Hall.